

УДК 378.147:004.738:81’42

https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-1(21)-60-72

Бондаренко Олександра Ігорівна доктор філософії з педагогічних і освітніх наук, доцент кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, https://orcid.org/0000-0001-9332-612X

Махович Інна Анатоліївна старша викладачка кафедри філології та перекладу, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, https://orcid.org/0000-0002-9804-9085

Федоренко Світлана Вікторівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філології та перекладу, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, https://orcid.org/0000-0001-8517-9975

Корнєєва Ірина Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології та перекладу, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, https://orcid.org/0000-0003-4617-6741

ЗАРУБІЖНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКУ ОСВІТУ

Анотація. У статті висвітлено трансформацію перекладацької освіти під впливом цифрових технологій та інформаційних інструментів. На основі зарубіжних досліджень розглянуто сучасні підходи до інтегрування інформаційних технологій у підготовку майбутніх перекладачів. Зазначено, що інформаційні технології стали визначальним чинником трансформації як перекладацької діяльності загалом, так і системи підготовки майбутніх перекладачів зокрема. Розглянуто еволюцію поглядів зарубіжних науковців на роль інформаційних технологій – від інструментального засобу підвищення ефективності перекладу до соціотехнологічної сили, що змінює саму природу перекладацької практики та професійну ідентичність перекладача. Окреслено, що сьогодні CAT-інструменти, системи машинного перекладу та генеративний штучний інтелект істотно впливають на структуру перекладацької компетентності, розширюючи її за рахунок технологічних, аналітичних і управлінських складників. У сучасному цифровому середовищі перекладач дедалі частіше виконує функції постредактора, координатора проєктів і менеджера контенту, що потребує високого рівня критичного мислення та здатності приймати обґрунтовані рішення щодо

доцільності використання автоматизованих рішень. Наголошено, що особлива увага приділяється масово відкритому перекладу, співпраці в цифрових спільнотах та розвитку аналітичного, критичного та етичного мислення. Також акцентовано увагу на необхідності інтегративного підходу до перекладацької освіти, що поєднує мовну, технологічну та культурну підготовку і формує професійну автономію студентів у глобальному цифровому середовищі. Вказано на наявність суперечностей і ризиків, пов'язаних із технологізацією перекладу, зокрема розмивання професійних стандартів, знецінення людської праці, етичні проблеми використання машинних ресурсів і нерівномірну якість результатів перекладу. В цьому контексті особливої ваги набуває педагогічний аспект, який передбачає не лише формування технологічної грамотності майбутніх перекладачів, а і розвиток у них професійної автономії, етичної відповідальності та рефлексивного ставлення до цифрових інструментів.

Ключові слова: інформаційні технології, перекладацька освіта, професійна компетентність перекладача, CAT-інструменти, машинний переклад, генеративний штучний інтелект, масово відкритий переклад, глобальна комунікація.

Bondarenko Oleksandra Igorivna Doctor of Philosophy in Pedagogical and Educational Sciences, Associate Professor of the Department of English for Humanities 3, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, https://orcid.org/0000-0001-9332-612X

Makhovych Inna Anatoliyivna Senior Lecturer of the Department of Philology and Translation, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, https://orcid.org/0000-0002-9804-9085

Fedorenko Svitlana Viktorivna Doctor of Science in Pedagogy, Professor, Professor of the Department of Philology and Translation, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, https://orcid.org/0000-0001-8517-9975

Kornyeyeva Iryna Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philology and Translation, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, https://orcid.org/0000-0003-4617-6741

FOREIGN SCHOLARLY AND PEDAGOGICAL DISCOURSE ON THE INTEGRATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN TRANSLATION EDUCATION

Abstract. The article studies the transformation of translation education under the influence of digital technologies and information tools. Based on foreign scholarly

research, contemporary approaches to integrating information technologies into the training of future translators are considered. It is noted that information technologies have become a key factor in transforming both translation activity in general and the system of translator education in particular. The evolution of foreign scholars' views on the role of information technologies is explored – from an instrumental means of increasing translation efficiency to a sociotechnological force that reshapes the very nature of translation practice and the professional identity of the translator. It is outlined that today CAT tools, machine translation systems, and generative artificial intelligence significantly influence the structure of translation competence, expanding it through technological, analytical, and managerial components. In the modern digital environment, the translator increasingly performs the roles of post-editor, project coordinator, and content manager, which requires a high level of critical thinking and the ability to make informed decisions regarding the appropriateness of using automated solutions. It is emphasised that particular attention is paid to massively open translation, collaboration within digital communities, and the development of analytical, critical, and ethical thinking. The article also highlights the necessity of an integrative approach to translation education that combines linguistic, technological, and cultural training and fosters students' professional autonomy in the global digital environment. The focus is made on existing contradictions and risks associated with the technologisation of translation, including the erosion of professional standards, the devaluation of human labour, ethical issues related to the use of machine resources, and the uneven quality of translation output. In this context, the pedagogical dimension becomes especially significant, as it involves not only the development of technological literacy of future translators but also the cultivation of professional autonomy, ethical responsibility, and a reflective attitude towards digital tools.

Keywords: information technologies, translation education, translators' professional competence, CAT tools, machine translation, generative artificial intelligence, massively open translation, global communication.

Постановка проблеми. Стрімка трансформація сучасного суспільства, зокрема в сфері його цифровізації та професійного середовища, зумовила посилення вимог до освітніх систем щодо формування трансферних навичок XXI ст., зокрема критичного мислення, вміння розв'язувати проблеми, навички співпраці та цифрової грамотності. Актуальність цієї потреби ще більше зросла з появою генеративного штучного інтелекту та великих мовних моделей, які вже починають істотно впливати на різні види фахової діяльності, зокрема у галузі перекладу. Поряд із цими технологічними трансформаціями процеси глобалізації та інтенсифікація міжнародної співпраці зумовили зростання потреби в професійних перекладачах, які виступають ключовими посередниками міжкультурної комунікації у сферах бізнесу, дипломатії, мистецтва та технологій. Відповідно до

нових професійних викликів перекладачі мають поєднувати спеціалізовані галузеві знання з комплексом перекладацьких компетентностей, зокрема з технологічною компетентністю. Як стверджують А. Пим і Ю. Хао [15], онлайн-інструменти й надалі розвиватимуться, а отже, здатність майбутніх перекладачів ефективно взаємодіяти з ними потребує системного та безперервного вдосконалення.

Таким чином, для відповідності динамічним стандартам і вимогам ринку перекладацьких послуг майбутні фахівці сфери перекладу повинні володіти процедурними знаннями щодо сучасних розробок і функційних можливостей машинного перекладу (МТ) і CAT-інструментів [2; 5]. Крім того, майбутні перекладачі мають уміти ефективно застосовувати ці інструменти для досягнення конкретних перекладацьких цілей, ефективно поєднуючи обчислювальні можливості технологій із критичним мисленням перекладача. Все зазначене актуалізує потребу критичного аналізу наукових поглядів на роль інформаційних технологій у перекладі загалом та перекладацькій освіті зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі сьогодення проблема використання інформаційних технологій у перекладі розглядається в межах перекладознавства, прикладної лінгвістики та підготовки майбутніх перекладачів [1; 13; 15].

Зарубіжні дослідники [1; 10; 9] розглядають використання інформаційних технологій у перекладацькій освіті крізь призму формування інструментальної компетентності перекладача, інтеграції CAT-інструментів в освітні програми та адаптації освітніх моделей до вимог ринку перекладацьких послуг. Як стверджує польський науковець, викладач кафедри перекладознавства Лодзького університету М. Корнакі [6], CAT-інструменти формують нові моделі перекладацької компетентності, включно з інтеграцією пам'яті перекладів, термінологічних баз даних та пост-редагування МТ-результатів, що стає стандартним складником сучасної практики перекладу.

У своїй праці «Екопереклад: переклад та екологія в епоху антропоцену» М. Кронін [4] досліджує, як антропогенний вплив на планету змінює переклад, розглядаючи його не лише між людськими мовами, а й між видами, екосистемами, харчовими системами та технологіями. Він стверджує, що переклад відіграє життєво важливу роль у формуванні сталого майбутнього, сприяючи взаєморозумінню між людьми та нелюдським світом, а також між різними науковими і культурними дисциплінами. М. Кронін підкреслює, що сучасні технології перекладу, зокрема CAT-системи та машинний переклад, можуть як підтримувати, так і ускладнювати екопрактики, оскільки автоматизовані алгоритми часто ігнорують культурний, екологічний та соціальний контекст тексту. Автор аналізує конкретні практики екоперекладу, включно з перекладом науково-популярних текстів про кліматичні зміни, екологічних звітів, медіа та освітніх ресурсів, а також краудсорсингових проєктів, де спільноти

перекладачів створюють багатомовний контент для сталого розвитку. Він показує, що ефективна робота у цьому напрямі вимагає від перекладача комплексних компетентностей: мовної точності, технологічної грамотності, критичного мислення та культурної чутливості до екологічного контексту [4].

Ідеї М. Кроніна [4] мають пряме відношення до перекладацької освіти: підготовка майбутніх фахівців повинна включати роботу з міждисциплінарними та екологічно чутливими текстами, розвиток здатності оцінювати технологічні інструменти та приймати етичні рішення, а також усвідомлення ролі перекладу у формуванні стійких моделей глобальної комунікації. Такий підхід формує у студентів рефлексивну, критично мислячу і соціально відповідальну професійну ідентичність, готову до викликів цифрової та екологічної епохи.

Здійснений аналіз зарубіжних досліджень [2; 9; 11; 12; 14] свідчить, що, попри стрімке зростання інформаційних технологій, проблема їх цілеспрямованого та системного впровадження в освітній процес підготовки майбутніх перекладачів залишається недостатньо вивченою. А основні труднощі, пов'язані з їх використанням в перекладацькій освіті, охоплюють нерівний доступ до програмного забезпечення, недостатній рівень цифрової компетентності викладачів і студентів, а також відсутність методично обґрунтованих моделей інтеграції інформаційних технологій в освітні програми підготовки майбутніх перекладачів.

Мета статті – висвітлення основних напрямів зарубіжного науково-педагогічного дискурсу щодо використання інформаційних технологій у перекладацькій освіті. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: 1) проаналізувати підходи зарубіжних дослідників до інтеграції CAT-інструментів в освітній процес; 2) окреслити сучасні тенденції та проблемні аспекти використання інформаційних технологій у перекладацькій освіті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдяки широкому впровадженню технологій змінюється характер професійних обов'язків перекладача: традиційні завдання доповнюються функціями, пов'язаними з управлінням перекладацькими інструментами, оцінюванням якості машинних перекладів, інтеграцією автоматизованих рішень у робочі процеси. В результаті перекладач дедалі частіше виступає не лише автором перекладеного тексту, а й постредактором машинного перекладу та менеджером цифрового контенту. Це також потребує відповідної адаптації перекладацької освіти, яка має включати як теоретичну підготовку, так і практичні навички роботи з CAT-інструментами [8]. Такі тенденції підтверджуються дослідженнями, які фіксують зростання використання машинного перекладу, CAT-платформ і хмарних сервісів у перекладацькій освіті, що сприяє підвищенню професійної готовності майбутніх перекладачів до сучасного ринку праці [16].

У ширшому теоретичному контексті трансформацію перекладацької діяльності в умовах цифровізації ґрунтовно аналізує М. О'Хаган [11], зосереджуючи

увагу на феномені «масовий відкритий переклад» (massively open translation). Авторка розглядає переклад не лише як професійну діяльність, а як соціально-технологічну практику, що формується в межах цифрових мереж, онлайн-спільнот і платформ колективної участі. До форм масово відкритого перекладу належать краудсорсинговий переклад, фан-переклад (fansubbing), спільна локалізація цифрового контенту, переклад програмного забезпечення та онлайн-ресурсів. Ці практики стали можливими завдяки розвитку вебплатформ, хмарних технологій і цифрових інструментів координації, які радикально змінюють організацію перекладацького процесу [11].

Важливим аспектом концепції М. О'Хаган [11; 12] є переосмислення ролі перекладача в умовах масової цифрової участі. У середовищі масово відкритого перекладу перекладач дедалі рідше виступає індивідуальним автором тексту, натомість виконує функції координатора, модератора, редактора або активного учасника мережевої спільноти. Це, своєю чергою, розмиває традиційні межі між професійним і непрофесійним перекладом, ставить під сумнів усталені уявлення про авторство, якість і відповідальність у перекладацькій діяльності. М. О'Хаган [12] також наголошує, що цифрові технології не є нейтральними інструментами: вони активно формують перекладацькі практики, впливаючи на швидкість роботи, стандарти якості та ієрархію учасників перекладу.

Поряд із перевагами масового відкритого перекладу М. О'Хаган [11] звертає увагу на його суперечності та ризики, серед яких – нерівномірна якість перекладів, відсутність належної професійної підготовки учасників, експлуатація безоплатної праці та знецінення професійного перекладу. Попри те, що масово відкритий переклад сприяє демократизації доступу до перекладацької діяльності й розширенню багатомовного контенту, він водночас створює серйозні виклики для професійних стандартів і етичних норм галузі.

Інструментальний підхід до ролі технологій у перекладі репрезентують праці Л. Боукер [1], у яких інформаційні технології насамперед розглядаються як практичний інструмент підтримки професійної діяльності перекладача. У цьому підході CAT-системи та інші цифрові інструменти виконують функцію оптимізації перекладацького процесу: вони підвищують продуктивність роботи, забезпечують термінологічну консистентність і дозволяють ефективно обробляти великі обсяги текстів, особливо в сферах технічного, юридичного перекладу та локалізації цифрового контенту.

Л. Боукер [1] наголошує, що технології не повинні сприйматися як заміна перекладача, а як засіб розширення його професійних можливостей. Використання CAT-інструментів дозволяє перекладачеві концентруватися на завданнях високого рівня, таких як прийняття перекладацьких рішень, аналіз контексту та стилістична адаптація тексту, тоді як рутинні операції (пошук відповідностей у пам'яті перекладів, контроль термінології, повторювані сегменти тексту) автома-

тизуються. Такий розподіл функцій підкреслює, що перекладач залишається центральною фігурою в процесі перекладу, а технології виконують допоміжну, проте надзвичайно важливу роль у забезпеченні якості та ефективності роботи.

З педагогічної точки зору підхід Л. Боукера передбачає поступове, поетапне інтегрування технологій у навчальний процес: на початкових етапах CAT-інструменти застосовуються для підтримки базових перекладацьких умінь – аналізу вихідного тексту, роботи з контекстом і прийняття перших перекладацьких рішень, а на більш просунутих етапах студенти навчяться використовувати повний функціонал систем, включаючи пам'ять перекладів, термінологічні бази та інструменти контролю якості. Таким чином, технології стають не лише механічним інструментом, а засобом розвитку аналітичного мислення, критичної оцінки автоматизованих підказок і професійної автономії майбутніх перекладачів.

Крім того, Л. Боукер [1] підкреслює, що інструментальний підхід дозволяє поєднати стабільні професійні практики з можливостями цифрової оптимізації, забезпечуючи гармонійне співіснування людського інтелекту та обчислювальних ресурсів. Це особливо актуально в умовах сучасного ринку перекладу, де технологічна компетентність стає невід'ємною складовою професійної підготовки, а здатність критично та усвідомлено застосовувати CAT-інструменти визначає рівень професійної майстерності перекладача.

Натомість А. Пим [13] пропонує ширше, системне бачення інформаційних технологій, розглядаючи їх як чинник трансформації не лише окремих перекладацьких процесів, а всієї перекладацької екосистеми, освітньої в тому числі. На його думку, цифрові інструменти та автоматизовані системи впливають на організацію ринку перекладу, формування моделей зайнятості, мобільність перекладачів та структуру їхніх професійних компетентностей [13]. У цьому підході перекладач постає не як ізольований фахівець, що обмежується мовною діяльністю, а як глобально інтегрований медіатор, здатний оперативно адаптуватися до різних форм міжмовного та міжкультурного посередництва, координувати багатомовні проєкти і приймати стратегічні рішення щодо використання технологій у процесі перекладу. З огляду на це А. Пим [13] наголошує, що сучасний перекладач повинен володіти не лише традиційними мовними навичками, а й технологічною, організаційною та аналітичною компетентностями, що дозволяють ефективно працювати в умовах глобалізованого та цифровізованого ринку. Зокрема, дослідник підкреслює важливість уміння управляти ризиками, пов'язаними з автоматизованим перекладом, включаючи оцінку якості машинних рішень, постредагування та адаптацію результатів під конкретний комунікативний контекст [13].

Як зазначає А. Пим [14], технології є продовженням фізичного апарату, за допомогою якого люди взаємодіють з навколишнім світом. Вони розширюють

людські кінцівки (наприклад, руки), органи чуття (наприклад, зір, слух і дотик) та здатність людей подорожувати та взаємодіяти з іншими культурами. Хоча науковець має на увазі технології в дуже широкому сенсі, він звужує свій інтерес до впливу комп'ютерних технологій на процес перекладу як такого та робить висновок, що ефекти в останньому випадку є незаперечними та численними за своєю природою. Крім того, А. Пим [13; 14] розглядає технології як фактор підвищення професійної мобільності перекладачів, оскільки вони дозволяють працювати дистанційно, брати участь у міжнародних проєктах і інтегруватися в глобальні інформаційні потоки. Відповідно до його концепції, цифрові інструменти не лише оптимізують роботу перекладача, а й змінюють уявлення про межі професії, розмиваючи традиційні рамки локального ринку та встановлюючи нові стандарти компетентності та відповідальності [13; 14].

Таким чином, підхід А. Пима демонструє, що технології в перекладі мають системний, комплексний характер, вони впливають одночасно на процеси перекладу, професійну ідентичність перекладача, структуру ринку та освітні практики, визначаючи нові вимоги до формування компетентностей майбутніх фахівців у цифрову епоху.

Соціотехнологічний вимір перекладу розвиває також М. Кронін [3; 4], який трактує переклад у цифрову епоху як культурно й технологічно зумовлений процес. Науковець зазначає, що перекладач формує нову професійну ідентичність на перетині мовної, технологічної та культурної компетентностей. Мовна компетентність залишається базовою, проте недостатньою без оволодіння CAT-інструментами, системами машинного перекладу, хмарними платформами та здатності критично оцінювати автоматизовані перекладацькі рішення. Культурна компетентність, своєю чергою, охоплює інтерпретацію текстів з урахуванням цифрового контексту та специфіки онлайн-комунікації.

Отже, зарубіжний науковий дискурс демонструє різні, але взаємодоповнювальні підходи до осмислення ролі технологій у перекладі: від інструментального через системний до соціотехнологічного. Всі ці підходи свідчать про необхідність переосмислення як професійної ідентичності перекладача, так і змісту перекладацької освіти в умовах цифрової трансформації сучасного суспільства сталого розвитку.

Вважаємо за необхідне звернутися до ролі штучного інтелекту (ШІ), який сьогодні активно інтегрувався в системи автоматичного перекладу, що призвело до появи перекладу за допомогою ШІ. Спираючись на існуючі визначення ШІ, Дж. Чжан і С. Догерті визначають переклад за допомогою ШІ як «програмне забезпечення для автоматичного перекладу, здатне виконувати перекладацькі завдання з можливістю навчання на прикладах людського перекладу» [17, С. 235]. Хоча увага до перекладу за допомогою ШІ значно зросла після запуску ChatGPT у 2022 р. та подальшої загальнодоступності інших генеративних інструментів ШІ

(GenAI), але, як зазначають ці дослідники, концептуально сучасний переклад за допомогою ШІ існує з моменту впровадження нейронного машинного перекладу (НМП) у 2016 р. [17, С. 236].

На відміну від традиційного машинного перекладу, який значною мірою спирається на паралельні корпуси та орієнтується на досягнення еквівалентності на рівні речення або словосполучення, системи генеративного штучного інтелекту здатні виконувати значно ширший спектр завдань – від генерування зв'язних текстів на основі запитів, спрощення або адаптації текстів для конкретних цільових аудиторій до пропонування стилістичних альтернатив і культурних пояснень. Ці системи ґрунтуються на предиктивному моделюванні мови, а не на жорстких перекладацьких алгоритмах, а їхні результати відображають статистичну ймовірність, а не дотримання лінгвістичних правил чи принципів еквівалентності. Хоча інструменти генеративного штучного інтелекту іноді можуть імітувати перекладацьку діяльність, вони істотно відрізняються від традиційного машинного перекладу за рівнем гнучкості, інтерактивності та творчого потенціалу [15].

Технічно GenAI та НМП відрізняються як за конструкцією, так і за функціональними можливостями. Системи НМП, такі як Google Translate і DeepL, створені спеціально для виконання перекладів, тоді як GenAI призначені для ширшого спектра завдань обробки природної мови, серед яких переклад є лише однією з основних функцій. Вихідні результати НМП та GenAI також можуть відрізнятися за типами помилок. Деякі дослідники обмежують поняття перекладу за допомогою ШІ виключно GenAI, головним чином для того, щоб порівняти якість перекладу між НМП та GenAI. Незважаючи на відмінності, обидва підходи покладаються на схожі технології ШІ для генерації перекладу. НМП використовує глибоке навчання та нейронні мережі для автоматичного створення перекладів між природними мовами. GenAI, по суті, також базується на глибокому навчанні та нейронних мережах. Хоча GenAI не розроблявся переважно для перекладу, ці інструменти продемонстрували значний потенціал у створенні перекладів, що дорівнюють або перевищують якість сучасних систем НМП [7]. Крім того, як GenAI, так і НМП використовують архітектуру Transformer для виявлення крослінгвальних закономірностей на основі мультимовних даних. Деякі вчені-перекладознавці вже розглядають НМП як інструмент перекладу за допомогою ШІ [7; 17].

Обидва підходи, GenAI та НМП, будуючись на технологіях ШІ, імітують певні аспекти людського когнітивного процесу перекладу, прагнучи зрозуміти та навчитися на наявних мовних даних для створення власного перекладу. Тому, враховуючи їхню подібність, у цьому дослідженні термін «переклад за допомогою ШІ» використовується як загальний, що охоплює як GenAI, так і НМП [17].

У контексті підготовки перекладачів як нейронний машинний переклад, так і системи генеративного штучного інтелекту відкривають нові можливості,

водночас покладаючи додаткову відповідальність на освітній процес. З одного боку, вони забезпечують здобувачам освіти доступ до масштабних мовних ресурсів, знайомлять із різноманітними стилістичними рішеннями та створюють підтримувальне середовище для мовного продукування, що сприяє розвитку автономії й креативності. З іншого боку, використання таких технологій потребує критично орієнтованого педагогічного підходу, спрямованого на формування вміння оцінювати адекватність і доречність машинно згенерованих результатів, а також зберігати авторський голос, інтенцію та комунікативну мету в остаточному перекладі. Зрештою, ці технології доцільно розглядати не як заміну людського перекладу, а як потужні інструменти його доповнення. Їхня роль в освітньому середовищі полягає у формуванні поінформованих, рефлексивних і фахово підготовлених перекладачів, здатних орієнтуватися в умовах технологічних змін і ефективно використовувати їх, дотримуючись професійних та етичних стандартів [10].

Висновки. Проведений аналіз зарубіжного науково-педагогічного дискурсу засвідчує, що інформаційні технології стали визначальним чинником трансформації як перекладацької діяльності загалом, так і системи підготовки майбутніх перекладачів зокрема. У працях провідних зарубіжних дослідників простежується еволюція поглядів на роль технологій – від інструментального засобу підвищення ефективності перекладу до соціотехнологічної сили, що змінює саму природу перекладацької практики та професійну ідентичність перекладача.

З'ясовано, що сьогодні CAT-інструменти, системи машинного перекладу та генеративний штучний інтелект істотно впливають на структуру перекладацької компетентності, розширюючи її за рахунок технологічних, аналітичних і управлінських складників. У сучасному цифровому середовищі перекладач дедалі частіше виконує функції постредактора, координатора проєктів і менеджера контенту, що потребує високого рівня критичного мислення та здатності приймати обґрунтовані рішення щодо доцільності використання автоматизованих рішень.

Водночас зарубіжні дослідження вказують на наявність суперечностей і ризиків, пов'язаних із технологізацією перекладу, зокрема розмивання професійних стандартів, знецінення людської праці, етичні проблеми використання машинних ресурсів і нерівномірну якість результатів перекладу. В цьому контексті особливої ваги набуває педагогічний аспект, який передбачає не лише формування технологічної грамотності майбутніх перекладачів, а і розвиток у них професійної автономії, етичної відповідальності та рефлексивного ставлення до цифрових інструментів.

Таким чином, зарубіжний науково-педагогічний дискурс підтверджує необхідність комплексного переосмислення перекладацької освіти з урахуванням сучасних технологічних, соціальних і культурних змін, що визначають умови функціонування перекладацької професії у XXI ст.

Перспективними напрямами подальших наукових розвідок у цій галузі є, по-перше, розроблення інтегрованих педагогічних моделей перекладацької освіти, які поєднують навчання CAT-інструментам із формуванням критичного мислення, етичної відповідальності та міжкультурної компетентності. Особливо актуальним є пошук оптимального балансу між розвитком базових перекладацьких умінь і впровадженням автоматизованих технологій на різних етапах професійної підготовки.

По-друге, доцільним є емпіричне дослідження впливу використання CAT-інструментів і машинного перекладу на професійну ідентичність студентів-перекладачів у різних освітніх контекстах. Такі дослідження сприятимуть виробленню обґрунтованих методичних рекомендацій для викладачів у сфері перекладацької освіти.

По-третє, подальшого вивчення потребує етичний вимір перекладацької діяльності в цифровому середовищі, зокрема питання авторства, відповідальності, конфіденційності та використання результатів машинного перекладу в навчанні й професійній практиці.

Нарешті, перспективним є аналіз нових форм перекладацької діяльності, пов’язаних із масовим відкритим перекладом, онлайн-спільнотами та платформами краудсорсингу, з метою визначення їх потенціалу й обмежень для перекладацької освіти та професійного розвитку перекладачів.

Література:

1. Bowker L. Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction. Ottawa: University of Ottawa Press, 2002. 185 p.

2. Briva-Iglesias V. Translation technologies advancements: from inception to the automation age. La família humana: Perspectives multidisciplinàries de la investigació en ciències humanes i socials / L. Bellés Calvera & M. Pallarés Renau (Eds.), L. Bellés Calvera & M. Pallarés Renau (Eds.). Servei de Comunicació i Publicacions: Castelló de la Plana, 2023. P. 138–152.

3. Cronin M. Translation in the digital age. Routledge, 2013. 165 p.

4. Cronin M. Eco-translation: Translation and ecology in the age of the Anthropocene. Routledge, 2017. 188 p.

5. Hurtado Albir A. Researching Translation Competence by PACTE Group. Benjamins Translation Library; John Benjamins Publishing Company: Amsterdam, 2017. 127 p. DOI: https://doi.org/10.1075/btl.127

6. Kornacki M. Computer-Assisted Translation (CAT). Tools in the Translator Training Process. Bern: Peter Lang, 2018. 220 p. DOI: https://doi.org/10.3726/b14783

7. Lee T. K. Artificial Intelligence and Posthumanist Translation: ChatGPT versus the Translator. *Applied Linguistics Review.* 2023. Vol. 15, № 6. P. 2351–2372. DOI: https://doi.org/10.1515/applirev-2023-0122 [in English]

8. LetchamananV., Devi M. M. A. R., Annamalai M. Translating in the digital age: A critical analysis of CAT tools and machine translation trends (2010–2025). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences.* 2025. Vol. 15, № 10. P. 1510–1516. DOI: https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v15-i10/26469

9. Marczak M. Translation Pedagogy in the Digital Age. *Angles*. 2018. Vol. 7. https://doi.org/10.4000/angles.895

10. O'Brien S. Translation as human–computer interaction. *Translation Spaces*. 2012. Vol. 1, № 1. P. 101–122. DOI: https://doi.org/10.1075/ts.1.05obr

11. O'Hagan M. Massively open translation: Unpacking the relationship between technology and translation in the 21st century. *International Journal of Communication*. 2016. Vol. 10. P. 929–946.

12. O'Hagan M. The Routledge Handbook of Translation and Technology. London: Routledge, 2020. 512 p.

13. Pym A. The moving text: Localization, translation, and distribution. John Benjamins, 2004. 220 p.

14. Pym A. Translation Skill-Sets in a Machine-Translation Age. *Meta.* 2013.Vol. 58, № 3. P. 487–503. DOI: https://doi.org/10.7202/1025047ar

15. Pym A., Hao, Y. How to Augment Language Skills: Generative AI and Machine Translation in Language Learning and Translator Training. London and New York: Routledge, 2024. 218 p.

16. Rothwell A., Moorkens J., Svoboda T. Training in translation tools and technologies: Findings of the EMT survey 2023. 2025. DOI: https://doi.org/10.13140/RG.2.2.13581.24804

17. Zhang J., Doherty S. Investigating novice translation students' AI literacy in translation education. *The Interpreter and Translator Trainer*. 2025. Vol. 19, № (3–4). P. 234–253. DOI: DOI: https://doi.org/10.1080/1750399X.2025.2541478

References:

1. Bowker, L. (2002). *Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction.* Ottawa: University of Ottawa Press. [in English]

2. Briva Iglesias, V. (2023). Translation technologies advancements from inception to the automation age. In L. Bellés Calvera & M. Pallarés Renau (Eds.), *La família humana: Perspectives multidisciplinàries de la investigació en ciències humanes i socials* (pp. 138–152). Servei de Comunicació i Publicacions: Castelló de la Plana. [in English]

3. Cronin, M. (2013). *Translation in the digital age.* Routledge. [in English]

4. Cronin, M. (2017). *Eco-translation: Translation and ecology in the age of the Anthropocene*. Routledge. [in English]

5. Hurtado Albir, A. (2017). *Researching Translation Competence by PACTE Group.* Benjamins Translation Library; John Benjamins Publishing Company: Amsterdam. https://doi.org/10.1075/btl.127 [in English]

6. Kornacki, M. (2018). Computer-Assisted Translation (CAT). *Tools in the Translator Training Process.* Bern: Peter Lang. https://doi.org/10.3726/b14783 [in English]

7. Lee, T. K. (2023). Artificial Intelligence and Posthumanist Translation: ChatGPT versus the Translator. *Applied Linguistics Review, 15*(6), 2351–2372. https://doi.org/10.1515/applirev-2023-0122 [in English]

8. Letchamanan, V., Devi, M. M. A. R., & Annamalai, M. (2025). Translating in the digital age: A critical analysis of CAT tools and machine translation trends (2010–2025). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 15*(10), 1510–1516. https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v15-i10/26469 [in English]

9. Marczak, M. (2018). Translation Pedagogy in the Digital Age. *Angles, 7.* https://doi.org/10.4000/angles.895 [in English]

10. O'Brien, S. (2012). Translation as human–computer interaction. *Translation Spaces, 1*(1), 101–122. https://doi.org/10.1075/ts.1.05obr [in English]

11. O'Hagan, M. (2016). Massively open translation: Unpacking the relationship between technology and translation in the 21st century. *International Journal of Communication, 10,* 929–946. [in English]

12. O'Hagan, M. (2020). *The Routledge Handbook of Translation and Technology*. London: Routledge. [in English]

13. Pym, A. (2004). *The moving text: Localization, translation, and distribution*. John Benjamins. [in English]

14. Pym, A. (2013). Translation Skill-Sets in a Machine-Translation Age. *Meta*, *58*(3), P. 487–503. https://doi.org/10.7202/1025047ar [in English]

15. Pym, A., & Hao, Y. (2024. *How to Augment Language Skills: Generative AI and Machine Translation in Language Learning and Translator Training.* London and New York: Routledge. [in English]

16. Rothwell, A., Moorkens, J., & Svoboda, T. (2025). *Training in translation tools and technologies: Findings of the EMT survey 2023.* https://doi.org/10.13140/RG.2.2.13581.24804 [in English]

17. Zhang, J., & Doherty, S. (2025). Investigating novice translation students' AI literacy in translation education. *The Interpreter and Translator Trainer*, *19*(3–4), 234–253. https://doi.org/10.1080/1750399X.2025.2541478 [in English]